

Nr 34

Utlåtande i anledning av väckt motion om samordning av uppbörds-terminerna och tiden för utbetalning av folkpension.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 69, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Ståhl* hemställt,

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t vidtager sådana åtgärder att utbetalningen av folkpensioner sammanfaller med uppbördsterminerna».

Över motionen har utskottet, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttranden från kungl. generalpoststyrelsen och kungl. pensionsstyrelsen samt centrala uppbördsnämnden.

Gällande bestämmelser

Regler om inbetalning av skatt finnes i *uppbördsförordningen den 5 juni 1953*. Enligt dess 23 § förfaller skatt till betalning under uppbördstermin. Uppbördsterminerna är sex och infaller under tiden från och med den 6 till och med den 13 i månaderna mars, maj, juli, september, november och januari, dock att uppbörd icke sker å sön- eller helgdag. Skulle uppbördstermin börja på sön- eller helgdag, skall uppbördsterminen i stället taga sin början på nästföljande vardag. Slutdagen förskjutes därvid i motsvarande mån. Arbetsgivare med minst två arbetstagare har rätt att inbetala egen och arbetstagares skatt senast den 18 i den månad, under vilken uppbördstermin infaller (53 § 1 mom.). Uppbörd av skatt sker genom postverket samt de penninginrättningar, med vilka Kungl. Maj:t träffat avtal därom.

Arbetsgivare skall för arbetstagare ombesörja inbetalning av skatt, som innehållits på dennes lön (52 §).

Enligt 6 § *kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 469) angående sättet och tiden för utbetalning av folkpensionerna* (ändrad senast genom kungörelse 605/1960) gäller, att folkpension med visst undantag ej må å postanstalt lyftas tidigare än den 15 i förfallomånaden eller, om den dagen inträffar på sön- eller helgdag, nästpåföljande söckendag. Fr. o. m. innevarande år må dock, när den 15 infaller på en lördag, pensionen lyftas nämast föregående söckendag. Enligt 4 § *kungörelsen den 30 juni 1959 (nr 374) angående utbetalning av personalpensionsförmån och folkpension m. m. i vissa fall* (ändrad genom kungörelse 607/1960) gäller för detta fall i sak samma regler.

Remissyttrandena

Kungl. generalpoststyrelsen avstyrker motionen och anför:

Ett tillmötesgående av det i motionen framförda önskemålet skulle för postanstalterna och skatteavdelningarna medföra betydande olägenheter. En utsträckning av uppbördsterminen till den 15—16 skulle medföra stora påfrestningar under dagar då postkassorna redan nu är hårt belastade. De flesta folkpensionärerna hämtar sin pension under de första utbetalningsdagarna. Under de senaste åren har märkts en tydlig tendens till allt senare inbetalning av skatter. Den tid som står skatteavdelningarna till buds för revision och redovisning har därigenom blivit allt kortare. Denna olägenhet skulle ytterligare accentueras, om uppbördsterminen skulle senareläggas.

Vid olika tillfällen har redan tidigare från organisationer m. fl. framförts önskemål om att uppbördstermin skulle omfatta åtminstone den 15 i uppbörds månaden. Generalpoststyrelsen har alltid motsatt sig sådana förslag.

I sitt betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet, del II (SOU 1952: 1), behandlade 1949 års uppbördssakkunniga med anledning av framförda förslag frågan om uppbördsterminernas förläggning. På sid. 273 uttalade de sakkunniga:

»Uppbördsterminerna äro förlagda till dagarna den 6—den 13 i uppbörds-månaderna. I flera yttranden och framställningar ha önskemål uttalats om att uppbördsterminerna skola infalla senare under de olika månaderna. Denna fråga behandlades ingående vid införandet av det nya uppbördssystemet, därvid det konstaterades att uppbördsterminerna med hänsyn till de postala arbetsförhållandena icke utan svårighet kunde avslutas senare än den 13. Frågan har ånyo dryftats med representanter för generalpoststyrelsen. Det har därvid konstaterats, att om uppbörden skulle avslutas senare än nu är fallet skatteinbetalningarna skulle kollidera med bl. a. utbetalningarna av folkpensionerna. Detta skulle föranleda en ur arbetssynpunkt synnerligen svår belastning i postkassorna. En förskjutning av pensionsutbetalningarna skulle i sin tur medföra att dessa utbetalningar skulle sammanfalla med andra stora, postverket åvilande arbetsuppgifter. De sakkunniga ha därför funnit sig förhindrade att framlägga förslag om ändrade tider för själva uppbörds-terminerna.»

Bortsett från den tidigare nämnda tendensen till senare inbetalning av skatt har inga ändrade förhållanden inträtt sedan detta uttalande avgavs.

Ett tidigareläggande av utbetalningarna av *folkpension* skulle visserligen för postverkets del vara lättare att genomföra ur redovisnings- och revisions-synpunkt men olägenheterna med hänsyn till arbetsbelastningen på postanstalterna skulle givetvis bli desamma.

Kungl. pensionsstyrelsen anför:

Utsändningen till postanstalterna av färdigställda folkpensionsanvisningar måste ske i god tid före första utbetalningsdagen. Det därmed förenade arbetet pågår varje månad under några få dagar, varvid själva utsändandet av huvudparten anvisningar som regel försiggår den 10 och 11. Trots denna koncentration av arbetet kommer ett ganska stort antal dödsfallsanmälningar, avseende månaden före utbetalningsmånaden, pensionsstyrelsen till handa från folkbokföringens länsbyråer alltför sent för att utsändningen av anvis-

ningar i sådana fall skulle hinna stoppas. I medeltal utsändes varje månad mer än 500 folkpensionsanvisningar för personer som avlidit före månadens ingång och vilkas dödsbon sålunda inte är berättigade att uppbära pensionen. Ett relativt stort antal av dessa anvisningar — ca 10 % — föranleder obehörig utbetalning. Hela antalet avlidna folkpensionärer är i genomsnitt per månad omkring 4 500.

Dessa siffror grundar sig på en undersökning för tiden juli 1959—juni 1960, som även utvisar att antalet utsända anvisningar för personer, som avlidit före månadens början, i januari 1960 var något mer än 1 100 och sålunda dubbelt så stort som medeltalet. En starkt bidragande orsak härtill har uppenbarligen varit att antalet arbetsdagar omkring månadsskiftet december/januari är färre än vid andra månadsskiften. Om den månatliga utbetalningen av folkpensionerna skulle tidigareläggas, måste man räkna med en ökning av antalet utsända folkpensionsanvisningar avseende personer som avlidit före månadens början.

På grund härav får pensionsstyrelsen såsom sin mening uttala att nu gällande regler om tiden för utbetalning av folkpension inte bör ändras på sådant sätt att utbetalningen tidigarelägges.

Centrala uppbördsnämnden framhåller följande synpunkter:

Ifrågavarande spørsmål utgör en postal fråga. För att det postala arbetet skall bli så jämnt som möjligt fördelat under månad, då uppbörd äger rum, har det ansetts angeläget, att uppbördsterminerna förläggas till tider, som icke sammanfalla med perioder, då anhopning av andra göromål förekommer. Redan 1936 års uppbördskommitté berörde denna fråga i sitt betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. (SOU 1938: 46 s. 183). Där framhålles att postverkets egentliga arbete löper någorlunda jämnt under cirka 25 dagar i månaden för att starkt stegras dagarna närmast före och efter månadsskiftet. En period av arbetsanhopning infaller emellertid den 15 och följande dagar, då folkpensionerna utbetalas. Generalpoststyrelsen har av denna anledning — påpekar kommittén — ansett önskvärt, att uppbörden icke påbörjas före den 5 och icke avslutas senare än den 14 i månaden. Valdes den 14 i månaden som sista uppbördsdag, skulle emellertid när denna dag vore helgdag och uppbördsterminen således förlängdes till påföljande vardag, inträffa att sista uppbördsdagen sammanfaller med första dagen för folkpensionsutbetalningarna, vilket vore synnerligen olägligt i och för sig men särskilt med hänsyn till att arbetet dag efter helgdag är mera krävande än andra veckodagar. Med beaktande av de anförda synpunkterna ansåg kommittén, att uppbördsterminerna lämpligen borde omfattas tiden fr. o. m. den 5 till och med den 12 i uppbörds månader. Som bekant har tiden för uppbördsterminerna sedermera fastställts till den 6—13 i varje uppbörds månad med viss förskjutning med hänsyn till helgdagar.

1949 års uppbördssakkunniga upptog i sitt betänkande II med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet (SOU 1952: 1 s. 273) ånyo frågan. Därvid meddelades, att spørgsmålet dryftats med representanter för generalpoststyrelsen, varvid konstaterats att om uppbörden skulle avslutas senare än den 13 skattebetalningarna skulle kollidera med bland annat utbetalningarna av folkpensionerna. Detta skulle föranleda en ur arbetssynpunkt synnerligen svår belastning i postkassorna. En förskjutning av pensionsutbe-

talningarna skulle i sin tur medföra att dessa utbetalningar skulle sammanfalla med andra stora, postverket åvilande arbetsuppgifter. De sakkunniga hade därför funnit sig förhindrade att framlägga förslag om ändrade tider för själva uppbördsterminerna.

En ändring av uppbördsterminernas förläggning eller av utbetalningstiden för folkpensionerna kan vara till nytta allenast för sådana folkpensionärer som ha att erlægga preliminär skatt i form av B-skatt; endast i sådana fall ankommer ju på skattskyldig att själv svara för inbetalningen av preliminär och kvarstående skatt. Sådana folkpensionärer, vilkas inkomst uteslutande består av folkpension eller av folkpension jämte någon mindre sidoinkomst och som saknar förmögenhet, bruka icke påföras B-skatt. Folkpensionär, som vid sidan av folkpensionen uppbär annan pension eller inkomst av anställning av någon betydelse, erlägger vanligen preliminär A-skatt. De fall då folkpensionär har att erlægga B-skatt torde således vara begränsade till sådana, där två eller flera sidoinkomster föreligga och ingen av dessa anses utgöra sådan huvudsaklig inkomst, varå skatteavdrag skall verkställas, eller där sidoinkomsten härrör av fastighet eller kapital, eller där en förefintlig mindre sidoinkomst ej är så låg att fullständig skattebefrielse kan erhållas. Endast i sistnämnda fall synes behov förefinnas av bekvämare betalningstid för skatten, vare sig denna utgöres av B-skatt eller kvarstående skatt.

Den lättnad som en tämligen liten krets folkpensionärer sålunda skulle få av att tiden för utbetalningen av folkpensionerna i uppbörds månaderna bringas att infalla under respektive uppbördstermin, synes böra vägas mot de olägenheter som kan antagas uppkomma för postverket. Vad i sistnämnda hänseende ovan anförts synes alltjämt äga giltighet.

Motionen

Motionären har framhållit:

Folkpensionerna utbetalas för närvarande från och med den 15 i varje månad. Infaller den 15 på en söndag, sker utbetalningen från och med den 16. Det är för icke så få skattebetalande folkpensionärer med mindre biinkomster en avsevärd olägenhet, att uppbördsterminen slutar innan de erhåller folkpension. För att eliminera dessa nackdelar för ifrågavarande folkpensionärer kunde antingen uppbördsterminerna utsträckas till den 16 eller folkpensionernas utbetalande förläggas under nuvarande uppbördsterminer.

Utskottet

Enligt regler i uppbördsförordningen förfaller skatt till betalning under uppbördstermin. Uppbördsterminerna är sex och infaller i princip under tiden från och med den 6 till och med den 13 i månaderna mars, maj, juli, september, november och januari. Uppbörd av skatt sker genom postverket samt de penninginrättningar, med vilka Kungl. Maj:t träffat avtal därom.

Folkpension utbetalas å postanstalt och får ej lyftas tidigare än den 15 i förfallomånaden eller, om den dagen inträffar på sön- eller helgdag, närmast följande söckendag. Från och med i år får, när den 15 infaller på en lördag, pensionen lyftas närmast föregående söckendag.

I motionen framhålles, att det för flera folkpensionärer är en avsevärd olägenhet, att uppbördsterminen är avslutad, innan folkpensionen kan utkvitteras. För att eliminera denna olägenhet bör enligt motionärens uppfattning uppbördsterminerna utsträckas till den 16 eller folkpensionerna utbetalas under nuvarande uppbördsterminer.

En reform av det slag motionären påyrkat kan vara av betydelse endast för det jämförelsevis ringa antal folkpensionärer som har att erlægga preliminär skatt i form av B-skatt. Endast i sådana fall ankommer det nämligen på den skattskyldige själv att svara för skatteinbetalningen. Mot de fördelar som en reform av antytt slag kan medföra för dessa folkpensionärer måste vägas de olägenheter som skulle följa därav i de avseenden som framhållits i remissyttrandena. Tidigare utbetalning av folkpensionerna skulle sålunda nödvändiggöra, att folkpensionsanvisningarna måste utsändas redan under de första dagarna i månaden. På grund av att dödsfallsanmälningar avseende månaden före utbetalningsmånaden i ett stort antal fall då icke skulle vara inkomna till pensionsstyrelsen skulle risken för utbetalningar till icke folkpensionsberättigade öka. Dessutom skulle, därest uppbördsterminerna och utbetalningen av folkpensionerna skulle sammanfalla, förorsakas en ur arbetssynpunkt svår belastning i postkassorna med långa väntetider och andra olägenheter för såväl postverket som allmänheten som följd. Med hänsyn till de nämnda olägenheterna kan utskottet icke biträda motionsyrkandet.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion, II: 69, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Axel Svensson, fru Carlqvist*, fröken Nordström, herrar Lars Larsson, Kaijser, Eric Carlsson och Nyman; samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Rimmerfors, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Jönsson i Ingemarsgården, Hamilton och Gomér*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.